

TERI PRAČET

ROMAN O DISKSVETU VEŠTICE NA PUTU

Preveo
Goran Kapetanović

■ Laguna ■

Naslov originala

Terry Pratchett

WITCHES ABROAD

Copyright © Terry and Lyn Pratchett 1991

First published by Victor Gollancz Ltd, London

Illustration copyright © Josh Kirby via Thomas Schluck Agency

Translation copyright © 2001, 2023 za srpsko izdanje, LAGUNA

Posvećeno svima onima – a zašto da ne?
– koji su, po objavljivanju *Sestara
po metli*, zatrpali autora svojim
verzijama teksta *Ježeve pesme*.

Mila majčice...

Ovo je Disksvet, koji kroz svemir putuje na leđima četiri slona, a oni pak stoje na oklopu Velikog A'Tuina, nebeske kornjače.

Nekada davno ovakav kosmos smatran je neobičnim, a moguće i nemogućim.

Ali opet... sve je bilo tako jednostavno, nekada davno.

Naime, kosmos je bio posvuda ispunjen neznanjem, a naučnik bi ga prečešljavao, kao ispirać zлата sagnut nad planinskim potokom, tražeći grumenje znanja među šljunkom nerazumlja, peskom neizvesnosti i malim čekinjavim osmogim plivajućim stvorenjima sujeverja.

Povremeno bi se naučnik ispravio i rekao nešto poput: „Ura, otkrio sam treći Bojlov zakon!“ I svi su znali na čemu su. Ali, na nesreću, neznanje je postalo zanimljivije – pogotovo veliko očaravajuće neznanje o krupnim i važnim temama, kao što su materija i stvaranje – a ljudi su prestali da strpljivo grade svoje udžerice razuma po haosu kosmosa i počeli su da se zanimaju za sam haos – delom zato što je bilo mnogo lakše

postati stručnjak za kaos, ali uglavnom zbog sjajnih haotičnih dezena koji su mogli da se stave na majice.

I umesto da se pozabave doličnom naukom,* naučnici su odjednom počeli da tvrde kako je nemoguće saznati bilo šta, kako ne postoji ništa što bi se nazvalo stvarnošću i o čemu bi se nešto znalo i da je to strašno uzbudljivo, a uzgred, jeste li znali da možda svuda okolo postoje ti mali kosmosi, ali su nevidljivi jer su svi zakrivljeni sami u sebe? Usput, zar ovo nije baš dobra majica?

U poređenju sa svim ovim, velika kornjača sa svetom na svojim leđima vrlo je ovozemaljska. Ona se bar ne pretvara da ne postoji, a ni žitelji Disksveta nikad nisu ni pokušali da *dokažu* da ona ne postoji, tek zbog mogućnosti da je to istina i da zapravo zaista plutaju praznim prostorom. Disksvet, naime, obitava na ivici stvarnosti. Zato i najmanje male stvari mogu da pretegnu na drugu stranu. Stoga, u Disksvetu ljudi ozbiljno pristupaju stvarima.

Recimo pričama.

Jer su priče važne.

Ljudi misle da oni oblikuju priče. Zapravo je obratno.

Priče postoje nezavisno od svojih pripovedača. Ako to znate, znanje je moć.

Priče, velike lepršave trake uobličienog prostor-vremena, vijorile su se i odmotavale po univerzumu od početka vremena. I evoluirale su. Najslabije su umrle, a najjače su opstale i nagojile se od prepričavanja... priče – uvrću se i lepršaju kroz tamu.

I samo njihovo postojanje obložilo je kaos, to jest istoriju, bledim ali postojanim obrascem. Priče urezuju žlebove dovoljno duboke da ih ljudi slede, baš kao što voda teče

* Recimo da nađu tog prokletog leptira čije mahanje krilima izaziva sve one oluje koje smo imali u poslednje vreme i da ga nateraju da prestane.

određenom putanjom niz planinsku padinu. I svaki put kad novi pripovedač hoda putanjom priče, žleb postaje dublji.

Ovo se zove teorija narativnog kauzaliteta i znači da priča, jednom započeta, *uzima oblik*. Skuplja sve vibracije svih ikad ispričanih obrada same sebe.

Zbog ovoga se istorija stalno ponavlja.

Dakle, hiljadu junaka ukralo je vatru bogovima. Hiljadu vukova pojelo je baku, hiljadu princeza bilo je poljubljeno. Milion neznanih glumaca pošlo je, neznano, putanjom priče.

Sada je *nemoguće* da treći i najmlađi sin bilo kog kralja, pođe li u pohod koji je već satro njegovu stariju braću, *ne* uspe.

Pričama nije važno ko u njima učestvuje. Bitno im je samo da se pričaju, da se ponavljaju. Ili, ako biste radije da o tome mislite ovako: priče su parazitski oblik života, izopačena bića u službi jedino samih sebe.*

Samo posebne osobe mogu da im se odupru i da postanu soda bikarbona za istoriju.

Nekada davno...

Sivoruki je uhvatio malj i zamahnuo njime po drvenom direku, koji je od jačine udarca utonuo gotovo pola metra u meku zemlju.

* A ljudi greše u pogledu urbanih mitova. Logika i razum kažu da su to plodovi fikcije, koje iznova i iznova prepričavaju ljudi gladni svedočanstava o čudnim koincidencijama, prirodnoj pravdi i tako dalje. Ali nisu. *Oni se stalno dešavaju, svuda*, kako priče odskaču tamo-amo po univerzumu. U svakom datom trenutku stotine mrtvih baka proleću vezane na krovne prtljažnike ukradenih automobila, a verni vučjaci dave se prstima ponoćnih provalnika. Mitovi nisu ni ograničeni na jedan svet. Stotine ženki merkurijanskih *Dživptova* pogledaće svoje spasioce dva-ma parovima sićušnih očiju i reći: „Otac mog legla poplaveće od besa – ovo je bio njegov transportni modul.“ Urbani mitovi su živi.

Dva udarca kasnije direk je bio sasvim učvršćen.

Zmije i ptice ćutke su posmatrale iz šume oko čistine. U močvari su aligatori plutali poput mrlja pokvarenodupetske vode.

Sivoruki je uzeo drugi komad drveta i namestio ga u krstaču, uvezujući ga puzavicama, zatežući ih toliko da je zaškripalo.

Ona ga je posmatrala. A onda je uzela komad ogledala i svezala ga na vrh direka.

„Kaput“, rekla je.

On je uzeo kaput i namestio ga duž prečke. Motka nije bila dovoljno duga, pa su rukavi s krajeva pomalo visili.

„I šešir“, rekla je.

Bio je visok i okrugao i crn. Sjajio se.

Parče ogledala svetlucalo je među crnilom šešira i kaputa.

„Hoće li ovo uspeti?“, rekao je.

„Da“, rekla je. „Čak i ogledala imaju svoj odraz. Protiv ogledala moramo da se borimo ogledalima.“ Zurila je kroz drveće u vitki beli toranj u daljini. „Moramo da uhvatimo njen odraz.“

„Onda će ovo morati daleko da dosegne.“

„Da. Treba nam sva moguća pomoć.“

Osvrnula se po čistini.

Zazvala je gospodina Bezbednog Puta, ledi Bon Anu, Hotalogu Endras i Širokokoračajućeg Čoveka. To verovatno nisu bili osobito dobri bogovi.

Ali su bili najbolji koje je mogla da stvori.

Ovo je priča o pričama.

Ili o tome kako je zapravo biti suđaja.

Ali, takođe i pogotovo, o odrazima i ogledalima.

Širom univerzuma mogu se naći zaostala plemena* koja su nepoverljiva prema ogledalima zato što, kako tvrde, ogledala krađu komadić čovekove duše, a duša nije neiscrpno dobro. Odeveniji ljudi tvrde da je ovo samo sujeverje, uprkos tome što je kod ljudi koji provode život pojavljujući se na slikama ove ili one vrste uočena izvesna *praznjikavost*. Ovo se pripisuje prezaposlenosti i, s više osnova, *preeksponiranosti*.

Samo sujeverje. Ali sujeverje ne mora da bude netačno.

Ogledalo može da usisa parče duše. U ogledalo može da stane odraz celog kosmosa – celo zvezdano nebo u komadu posrebnog stakla, tankom poput daha.

Znajte o ogledalima i znaćete skoro sve.

Pogledajte u ogledalo...

... dalje...

... u narandžastu svetlost na hladnom planinskom vrhu, hiljadama milja od toplote ovog močvarnog rastinja...

Lokalni živalj zvao ju je planina Gola. I to zato što je bila gola, a ne zato što je bila puna golova. Međutim, ovo je izazvalo određenu dozu isplative konfuzije: ljudi, opskrbljeni kožnim loptama, kopačkama i dresovima, često su umeli da nahrupe u obližnje selo i da od tamošnjih vodiča poletno traže da ih povedu do golova. Kako su svi meštani vrlo lepo živeli od ovoga, uz to i od prodaje rasporeda utakmica, mapa fudbalskih terena, ukrasnih satova s tegovima u obliku fudbalskih lopti, štapova za hodanje s drškama u obliku kopačke i biskvita s crno-belim šarama, nekako se nikome nije odveć žurilo da razjasni nesporazum.**

* To jest zaostalima ih smatraju ljudi koji nose više odeće nego oni.

** Pogrešan pravopis ume da bude smrtonosan. Na primer, pohlepnog serafa od Al-Ibija onomad je proklelo slabo obrazovano božanstvo, pa

Planina je bila gola kako to samo planina može da bude.

Drveće je većinom odustajalo na oko pola puta do vrha – svega je nekoliko borova istrajalo, nalikujući nekolikim jadnim vlasima koje preko svog skalpa rasteže ćelavac nevoljan da se pomiri sa sudbinom.

To je bilo veštičje sastajalište.

Večeras je vatra gorela na samom grebenu brda. Tamne prilike kretale su se kroz treperavu svetlost.

Mesec je klizio preko čipkastih oblaka.

Najzad je visoka figura sa šiljastim šeširom rekla: „Hoćeš da kažeš da su *sve* donele salatu od krompira?“

Jedna ramtopska veštica nije prisustvovala sabatu. Veštice vole uveče da izađu, baš kao i svi ostali, ali ona je ovom prilikom imala važniji sastanak. I to sastanak kakav nije baš lako odložiti.

Desiderata Holou je pisala testament.

Kad je Desiderata Holou bila devojka, baka joj je dala četiri važna saveta, ne bi li upravnala njene mlade korake po nepredvidljivo krivudavoj stazi života.

Glasili su:

Nikad ne veruj psu s narandžastim obrvama,

Uvek saznaj mladićevo ime i njegovu adresu,

Nikad nemoj da stojiš između dva ogledala,

se, tokom nekoliko dana, sve čega se gospodin dohvatao pretvaralo u Zlaot, što je, igrom slučaja, bilo ime malog patuljka iz stotinama kilometara udaljene planinske zajednice – jadničak se na magičan način stalno obretao u kraljevstvu, besomučno multipliciran. Nekih dve hiljade Zlaota kasnije, kletva je iščilela. Danas je stanovništvo Al-Ibija poznato po izuzetno niskom rastu i lošoj naravi.

I uvek oblači sasvim čist donji veš svakog dana, jer nikad ne znaš kada će da te pregazi i usmrti odbegli konj, te ako ljudi otkriju da ti je veš nezadovoljavajući, umrećeš od sramote.

Potom je Desiderata izrasla u vešticu. Jedna od manjih prednosti tog zanimanja jeste što ste tačno znali kada ćete da umrete, pa ste mogli da nosite donji veš kakav želite.*

To je bilo osamdeset godina ranije, kada je ideja o poznavanju tačnog časa sopstvene smrti bila vrlo privlačna, jer ste potajno, naravno, znali da ćete da živite zauvek.

To je bilo tada.

A ovo je bilo sada.

„Zauvek“, reklo bi se, danas više ne traje onoliko koliko nekad.

Još jedna cepanica se u kaminu sprašila u pepeo. Desiderata se nije potrudila da naruči ogrev za zimu. Nije bilo svrhe, zaista.

A zatim, naravno, bilo je tu i još nešto...

Pažljivo je to zamotala u dug, tanak paket. Sada je previla pismo, adresirala ga i zavukla ispod kanapa. Gotovo.

Podigla je pogled. Desiderata je bila slepa već trideset godina, no to nije bio problem. Uvek je bila nadarena – ako je to prava reč – vidovitošću. Stoga, kad bi vas izdale obične oči, prosto biste se obučili da gledate u sadašnjost, što je ionako bilo lakše od gledanja u budućnost. A kako jabučicama okultnih očiju nije bila potrebna svetlost, šparalo se i na svećama. Uteha je uvek bila nadohvat ruke, ako ste znali gde da gledate. Slobodnije rečeno.

Na zidu ispred nje bilo je ogledalo.

U ogledalu nije bilo njeno lice, koje je bilo okruglo i ružičasto.

* Čime je razjašnjeno štošta o vešticama.

U ogledalu je bilo lice žene navikle da izdaje naređenja. Desiderata nije bila sklona izdavanju naređenja. Sasvim obratno, u stvari.

Žena je rekla: „Ti si na samrti, Desiderata.“

„Da, ja sam i jedno i drugo.“

„Ostarila si. Tvoj soj uvek ostari. Tvoja moć skoro je iščezla.“

„To je istina, Lilit“, rekla je Desiderata blago.

„Dakle, ona ostaje bez tvoje zaštite.“

„U pravu si“, rekla je Desiderata.

„Znači, ostale smo samo ja i zla žena iz močvare. I ja ću pobediti.“

„Tako bi se reklo, bojim se.“

„Trebalo je da pronađeš naslednicu.“

„Nisam imala vremena. Znaš, nisam ti ja sklona planiranju.“

Lice u ogledalu se približilo, kao da se prilika primakla svojoj strani ogledala.

„Izgubila si, Desiderata Holou.“

„Tako to ide.“ Desiderata je ustala, malo teturavo, i uzela krpku.

Lice je počinjalo da se ljuti. Nesumnjivo je smatralo da gubitnici treba da izgledaju utučeno, a ne kao da uživaju u šali na svoj račun.

„Zar ne razumeš šta gubitak *znači*?“

„Nekim ljudima je to vrlo jasno“, rekla je Desiderata.

„Zbogom, gospo.“ Prebacila je krpku preko ogledala.

Čuo se ljutit udah vazduha i potom tišina.

Desiderata je stajala kao da se zamislila.

Potom je podigla glavu i rekla: „Kotlić je upravo proključao. Želite li šolju čaja?“

NE, HVALA, rekao je glas tik iza nje.

„Koliko već čekate?“

ODUVEK.

„Zadržavam li vas, možda?“

VEČERAS JE MIRNO.

„Pripremam šolju čaja. Mislim da je ostao i jedan biskvit.“

NE, HVALA.

„Ako biste da prezalogajite, nalazi se u ćupu nad kaminom. To je prava klačanska grnčarija, znate. Napravio ga je pravi klačanski zanatlija. Iz Klača“, dodala je.

ZAISTA?

„Svagde sam bila u svojim mlađim danima.“

DA?

„Divna vremena.“ Desiderata je prodžarala vatru. „Sve zbog posla, znate. Naravno, rekla bih i da je kod vas prilično slično.“

DA.

„Nikad nisam znala kada ću da budem pozvana. Naravno, vi biste to uvek znali, je li tako? Uglavnom kuhinje. Nekako su uvek bile kuhinje. Ponekad i balovi, ali uglavnom kuhinje.“ Uzela je kotlić i sipala ključalu vodu u čajnik na ognjištu.

DOISTA.

„Obično bih im ispunjavala želje.“

Smrt je izgledao zbunjeno.

ŠTA? MISLIŠ... OPREMLJENI KRENCI? NOVE SUDOPERE? TAKVE STVARI?

„Ne, ne. *Ljudi*.“ Desiderata je uzdahnula. „Sudajstvo je velika odgovornost. Mislim, treba umeti da staneš. Ljudi kojima se sve želje ispune obično ne ispadnu naročito dobri. Dakle, da li im dati ono što žele – ili što im *treba*?“

Smrt je uljudno klimnuo glavom. S njegove tačke gledišta, ljudima se davalo ono što dobijali.

„Kao i ono u Genui...“, počela je Desiderata.

Smrt ju je oštro pogledao.

GENUI?

„Znate gde je? Da, pa naravno da znate.“

JA... ZNAM SVE KRAJEVE, NARAVNO.

Izraz Desideratinog lica je omekšao. Svoj unutarnji pogled usmerila je na drugu stranu.

„Bilo nas je dve. Suđaje uvek rade u parovima, znate. Ja i leđi Lilit? Suđajstvo krije mnoge moći. Skoro kao da ste deo istorije. Elem, devojčica se rodila, vanbračno, ali nije to bilo strašno – nije da nisu mogli da se venčaju, samo nisu stigli do toga... i Lilit joj je podarila lepotu i moć i brak sa princom. Ha! I od onda se bavi time. Šta sam mogla? Ne možete da dovodite u pitanje takve želje. Lilit je upoznata sa moćima priče. Dala sam sve od sebe, ali je Lilit prigrabila moć. Čujem da sada upravlja gradom. Menja celu zemlju samo da bi oživela priču! A sad je ionako kasno. Za mene. Stoga predajem odgovornost. Tako to ide sa suđajstvom. Niko nikad ne *želi* da bude suđaja. Osim Lilit, naravno. I navrzla se kao mačka na vruće mleko. Zato ću da pošaljem nekog drugog. Možda sam se i prekasno povukla.“

Desiderata je bila dobrodušna. Suđaje s vremenom dostignu duboko razumevanje ljudske prirode, zbog čega su dobre suđaje blage, a zle suđaje moćne. Ona nije koristila grub rečnik, ali je sa velikom sigurnošću moglo da se kaže da je umeren izraz kao „mačka na vruće mleko“ koristila kako bi opisala nekoga ko je horizont ludila iza sebe ostavio još pre nekoliko milja, a i dalje ubrzava.

Sipala je čaj.

„To je nevolja s vidovitošću“, rekla je. „Možete da *vidite* šta se zbiva, ali ne znate šta to *znači*. Videla sam budućnost. Od bundeve će biti napravljene kočije. A to je nemoguće. Onda

će od miševa da postanu kočijaši, što je neverovatno. Onda će sat otkucati ponoć, a ima i nešto sa staklenom cipelicom. I sve će se to desiti. Jer priče moraju tako da funkcionišu. A onda sam pomislila: znadem neke ljude koji mogu da navedu priče da se ponašaju *po njihovom*.“

Ponovo je uzdahnula. „Kamo sreće da sam *ja* otišla u Genuu“, rekla je. „Godilo bi mi toplo vreme. A bliži se i Debeli utorak. U stara vremena uvek sam išla u Genuu na Debeli utorak.“

Nastupila je očekivana tišina.

Onda je Smrt rekao: NE TRAŽIŠ VALJDA OD MENE DA ISPU-NIM ŽELJU?

„Ha! Sudaji *niko* ne ispunjava želje.“ Desiderata se ponovo zagleda iznutra, a svojim glasom obrati se sebi. „Jelda? Mora da pošaljem *nji*’ tri u Genuu. Mora da *i*’ pošaljem jer sam *i*’ *vid’la* tamo. Mora da odu sve tri. A to nije lako s takvima *kô* što su one. Mora glavologija. Mora same da odu tamo. Kažeš li Esmi Vedervaks da ode negde, otići neće, iz inata, zato joj reci da ne ide, pa će da otrči tamo i preko sitne srče. Takvi su ti Vedervaksovi, da. Nisu naučili da budu poraženi.“

Izgleda da joj se nešto učinilo smešno.

„Al’ *jedna* od *nji*’ imaće da *nauči*.“

Smrt nije ništa rekao. S njegove tačke gledišta, mislila je Desiderata, svima je sledovalo da nauče šta je gubitak.

Iskapila je svoj čaj. Onda je ustala, stavila svoj špicasti šešir na pomalo ceremonijalan način i othramala kroz zadnja vrata.

Pod drvećem, nešto dalje od kuće, bio je iskopan dubok jarak, u koji je neko promišljeno stavio i merdevine. Spustila se niz merdevine, a onda ih je, ne bez teškoća, zavitlala na lišće. Potom je legla. Pa je sela.

„Gos’n Čert, trol, dole u vodenici vrlo povoljno nudi kovčege, ako nemate ništa protiv čamovine.“

SVAKAKO ĆU TO IMATI NA UMU.

„Zamolila sam lovokradicu Hurkera da mi iskopa rupu“, začaskala je, „a on će da navrati i zatrpa je kad bude išao kući. Verujem u urednost. Raspalite, maestro.“

MOLIM? OH. STILSKA FIGURA.

Podigao je svoju kosu.

Desiderata Holou se upokojila.

„Pa“, rekla je, „ovo je bilo lako. Šta sad?“

A ovo *jeste* Genua. Magično kraljevstvo. Dijamantski grad. Zemlja sreće.

U centru grada, između dva ogledala stajala je žena i posmatrala beskonačan niz svojih sopstvenih odraza.

Ogledala su bila u centru osmouglja sačinjenog od ogledala, pod vedrim nebom na najvišoj kuli palate. Zapravo, bilo je toliko odraza da je tek s krajnjim naporom moglo da se utvrdi šta su odrazi, a šta stvarna osoba.

Njeno ime bilo je ledi Lilit od Tansira, premda se odazivala i na mnoga druga tokom svog dugog i burnog života. I otkrila je da to valja naučiti rano. Ako ste u ovom svetu hteli da dospete negde – a ona je na samom početku odlučila da želi da dospe što je dalje moguće – imena ste morali da nosite s lakoćom, a moć ste uzimali gde god da je nađete. Sahranila je tri muža, od kojih su bar dvojica u međuvremenu i umrla.

Takođe je trebalo mnogo i da se selite. Zato što se većina ljudi nije mnogo selila. Promenite zemlju i ime i, ako ste imali odgovarajuće držanje, svet je bio vaš mekušac. Na primer, morala je da otputuje jedva nešto više od stotinu kilometara da bi postala ledi.

Sad bi otišla na kraj sveta...

Dva glavna ogledala bila su postavljena skoro, ali ne sasvim, jedno naspram drugog, tako da je Lilit mogla da gleda preko svog ramena i posmatra svoje slike kako se krive u svetu unutar ogledala.

Mogla je da oseti *samu sebe* kako kulja u *samu sebe*, umnogostručena bezbrojnim odrazima.

Kad je Lilit uzdahnula i iskoračila iz Prostora između ogledala, efekat je bio zapanjujući. Lilitini odrazi na tren su visili u vazduhu iza nje, kao trodimenzionalne senke, pre nego što su izbledeli.

Dakle... Desiderata je umirala. Ta stara ženska samo je smetala. Zaslužila je da umre. Nikad nije razumevala prirodu moći koju je posedovala. Bila je od onih koji su se plašili da učine dobro jer su strepeli da ne načine štetu, koji su sve shvatili toliko ozbiljno da bi sebe zagušili moralnom teskobom pre nego što bi ispunili želju i najsitnijem mravu.

Lilit je pogledala napolje, prema gradu. Pa, sada više nije bilo prepreka. Vudu-glupača iz močvare bila je tek mala smetnja i nije razumevala ništa.

Više ništa nije stajalo na putu onome što je Lilit volela više od svega.

Srećnom završetku.

Na planini sabat se pomalo primirio.

Umetnici i pisci uvek su imali prilično razuzdane ideje o zbivanjima na veštičjem sabatu. Uzrok tome bilo je provođenje previše vremena u malim sobama s navučanim zavesama, umesto izlaženja na zdrav svež vazduh.

Na primer, govorilo se o obnaženom plesanju. U prosečnom umerenom klimatskom pojasu vrlo je malo noći u

kojima bi iko poželeo da u ponoć pleše obnažen, na stranu pitanje kamenja, drača i neočekivanih ježeva.

Potom sva ta ujdurma oko jarcoglavih bogova. Većina veštica ne veruje u bogove. Naravno, poznato im je da bogovi postoje. Ponekad se čak i bore s njima. Ali ne veruju u njih. Suviše ih dobro poznaju. Bilo bi to kao verovati u poštaru.

Onda su tu hrana i piće – gmizavački organi i tako dalje. U stvarnosti, veštice nisu išle toliko daleko. Najgore što ste mogli da kažete o režimu ishrane starijeg tipa veštica jeste da su volele da svoje biskvite od đumbira umoče u čaj toliko zašeceran da se kašičica ne bi mrdala i da bi ga ispile iz tanjirića ako bi mislile da je previše vreo. I to su činile uz odobravajuće zvuke koji se inače pripisuju jeftinijim vrstama vodovodnih sistema. Možda bi noge od krastače i sve ostalo ipak bilo bolje od ovoga.

Nadalje, mistične pomade. Čistom slučajnošću, umetnici i pisci su u vezi s ovim bliži istini. Većina veštica su u godinama, a tada pomade postaju privlačne i bar dve od večeras prisutnih namazale su se čuvenim receptom Bake Vedervaks – melemom za grudi od gušćije masti i žalfije. Od njega niste leteli niti dobijali vizije, ali vas *jeste* štitio od prehlade, ako ni zbog čega, ono zato što bi mučan smrad, koji je melem razvijao nakon otprilike dve nedelje, ostale držao toliko daleko da niste mogli da zakačite ništa od njih.

I najzad, tu su sami sabati. Prosečna veštica, po prirodi, nije zagrižena za druženje, bar ne s ostalim vešticama. U pitanju je sukob dominantnih ličnosti. Gomila kolovođa, a nigde kola. Postoji osnovno nepisano pravilo veštičarenja, koje kaže: „Ne čini ono što želiš, čini ono što ja kažem.“ Prirodna brojnost grupe je jedan. Veštice se okupljaju samo ako to ne mogu da izbegnu.

Kao sad.

Razgovor se, usled Desideratinog odsustva, prirodno poveo o sve većem nedostatku veštica.*

„Šta, niko?“, rekla je Baka Vedervaks.

„Niko“, rekla je Kuma Brevis.

„Ja kažem da je to užasno“, rekla je Baka. „To je odvratno.“

„A?“, rekla je Babusija Dismas.

„Rekla je da je to odvratno!“, vikala je Kuma Brevis.

„A?“

„Nemamo devojkju za zamenu! Da zauzme Desideratino mesto!“

„O.“

Sve su bile duboko svesne šta to znači.

„Ko neće svoje kore 'leba, meni da ih da“, reče Nana Og.

„Ovo se nikad nije dešavalo u mojoj mladosti“, rekla je Baka. „Samo na ovoj strani planine bilo je tuce veštica. Naravno, bilo je to pre sveg ovog“ – namrštila se – „pravljenja sopstvene zabave. Danas ima i te kako previše tog pravljenja sopstvene zabave. Nikad nismo pravile sopstvene zabave kad sam bila devojkja. Nismo imale vremena.“

„Tompus fugit“, reče Nana Og.

„Šta?“

„Tompus fugit. To ti je da je onda bilo onda, a sada je sada“, reče Nana.

„To ne treba niko da mi govori, Gita Og. Znam kad je sada.“

„Moraš da se prilagodiš vremenima.“

„Ne vidim zašto bih. Ne vidim zašto bismo...“

„Čini mi se, dakle, da ćemo opet morati da pomeramo granice“, reče Kuma Brevis.

* Desiderata je, preko Babusije Dismas, poslala poruku i izvinila se zbog opravdanog odsustva iz razloga umrlosti. Vidovitost vam omogućava da čvrsto držite uzde svojih socijalnih obaveza.

„Ne može“, reče Baka Vedervaks hitro. „Već pokrивam četiri sela. Metla jedva stigne da mi se ohladi.“

„Pa, s obzirom da je Majka Holou preminula, nemamo ljudstva“, rekla je Kuma Brevis. „Znam da nije puno radila, pored svojih drugih obaveza, ali bila je tu. Zapravo je to u pitanju. Da se bude tu. Mora da postoji lokalna veštica.“

Četiri veštice turobno su zurile u vatru. To jest, tri veštice. Nana Og, koja je volela da stvari gleda s vedrije strane, spremala je dvopek.

„Bio je čarobnjak dole, u Kril Springsu“, rekla je Kuma Brevis. „Nije bilo nikog ko bi preuzeo posao posle smrti stare Bake Hoplis, pa su otišli u Ank-Morpark da nađu čarobnjaka. Pravog čarobnjaka. Sa palicom. Imao je tamo i radnju, s mesinganom firmom na vratima. Pisalo je 'Čarobnjak'.“

Veštice su uzdahnule.

„Gospa Sindž je preminula“, reče Kuma Brevis. „I Prija Pivi je preminula.“

„Nije valjda? Stara Mejbel Pivi?“, reče Nana Og, kroz pljusak mrvica. „Koliko je imala godina?“

„Sto devetnaest“, reče Kuma Brevis. „Rekla sam joj: 'Ne treba da planinariš u svojim godinama', ali nije htela da sluša.“

„Neki ljudi su takvi“, reče Baka. „Tvrđoglavi kao mazge. Reci im da nešto ne smeju da urade i neće se smiriti dok to ne pokušaju.“

„Zapravo sam čula njene poslednje reči“, rekla je Kuma.

„Šta je rekla?“, pitala je Baka.

„Ako se dobro sećam: 'Bem ga'“, rekla je Kuma.

„Otišla je baš onako kako je želela“, rekla je Nana Og. Ostale veštice su klimnule glavom.

„Znate... možda smo suočeni s odumiranjem veštičarenja u ovim krajevima“, rekla je Kuma Brevis.

Ponovo su zurile u vatru.

„Da nije neko mož' biti donô slatkiše od sleza?“, pitala je Nana Og, puna nade.

Baka Vedervaks je posmatrala svoje posestrime veštice. Kuma Brevis nije mogla da podnese; starica je učila zanat s druge strane planine i imala je gadnu naviku da bude razumna kad je isprovocirana. Babusija Dismas bila je verovatno najbeskorisnija gatara u istoriji proročkih otkrovenja. A Baka zaista nije mogla da se usaglasi s Nanom Og, koja joj je bila najbolja prijateljica.

„Šta je s mladom Magrat?“, nedužno reče Babusija Dismas. „Njen rejon se proteže duž Desideratinog. Možda bi mogla da preuzme malo dodatnog posla?“

Baka Vedervaks i Nana Og su se zgledale.

„Ona je malo prolupala“, reče Baka.

„Ma daj, Esmi“, reče Nana Og.

„Pa, *ja* kažem da je prolupala“, reče Baka. „Ne možeš da kažeš da sva ta priča o posvetama nije prolupavanje.“

„Nije to rekla“, kazala je Nana. „Rekla je da hoće da se posveti sebi.“

„To sam i rekla“, kaza Baka Vedervaks. „Rekla sam joj: 'Simplisiti Garlik je bila tvoja majka, Araminta Garlik je bila tvoja baka. Jolanda Garlik je tvoja tetka, a ti si tvoja... ti si tvoja *ja*.'“

Zavalila se s zadovoljnim izrazom osobe koja je upravo razrešila svaki mogući problem u vezi s krizama identiteta.

„Nije htela da sluša“, dodala je.

Kuma Brevis je namrštila čelo.

„Magrat?“, rekla je. Pokušala je da u glavi stvori sliku najmlađe ramtropske veštice i setila se – pa, ne baš lica, više blago plačnog izraza beznadežne dobrovoljnosti, sabijenog između tela nalik majskom drvetu i kose nalik plastu sena

posle vetruštine. Besomučna dobročiniteljka. Stalno zabrinuta. Osoba koja spasava male izgubljene ptiće i plače kad oni umru, što je inače dužnost koje ljubazna stara Majka Priroda obično dodeljuje malim izgubljenim ptićima.

„To ne liči na nju“, rekla je.

„A kazala je da želi i da bude samopouzdanija“, rekla je Baka.

„Nema ničeg lošeg u samopouzdanju“, rekla je Nana.

„Samopouzdanost je suština veštičjeg zanata.“

„Nikad nisam rekla da tu ima nečeg lošeg“, rekla je Baka.

„Njoj sam rekla da tu nema ničeg lošeg. 'Možeš da budeš samopouzdana koliko god hoćeš', rekla sam, 'dok god radiš što ti se kaže'.“

„Utrljaj ovo i iščistiće se za nedelju ili dve“, rekla je Babusija Dismas.

Ostale tri veštice pogledale su je iščekujući i pitale se da li će da usledi nastavak. Postalo je jasno da neće.

„A pošla je i na... na šta je ono pošla, Gita?“, reče Baka.

„Na časove samoodbrane“, reče Nana.

„Ali ona je veštica“, ukazala je Kuma Brevis.

„Rekla sam joj to“, kazala je Baka Vedervaks, koja je noćima, celog svog života, neustrašivo hodala planinskim šumama prepunim bandita, potpuno ubeđena da u tami nema ničeg strašnijeg od nje. „Rekla je da nije u tome stvar. *Nije u tome stvar*. Tako je rekla.“

„Ionako niko ne odlazi na te časove“, reče Nana Og.

„A *ja* sam mislila da će ona da se uda za kralja“, rekla je Kuma Brevis.

„Svi su mislili“, reče Nana. „Al' znaš ti Magrat. Uvek je otvorena za Ideje. Sada kaže da odbija da bude seksualni objekt.“

Sve su porazmislile o ovome. Najzad je progovorila Kuma Brevis, polako, kao da upravo izranja iz dubina hipnotisanog promišljanja: „Ali ona nikad nije *bila* seksualni objekt.“

„Sa zadovoljstvom kažem da ne znam ni šta *jeste* seksualni objekt“, čvrsto je rekla Baka Vedervaks.

„Ja znam“, rekla je Nana Og.

Sve su je pogledale.

„Naš Šejn je onomad doneo kući jedan iz inostranstva.“

I dalje su je gledale.

„Bio je smeđ i debeo i imao je brojanice i lice i dve rupe za kanap.“

Nisu prestale da bulje.

„Pa, on je rekao da je to – to“, reče Nana.

„Mislim da govoriš o amajliji plodnosti“, uskočila je Kuma Brevis u pomoć.

Baka je zavrtela glavom.

„Ništa mi to ne liči na Magrat...“, počela je.

„Nije valjda da to ne vredi ni pišljiva boba“, prozbori Babusija Dismas iz nekog odeljka vremena koji je trenutno naseljavala.

Niko nije bio sasvim siguran koji je odeljak u pitanju.

Bio je to profesionalni rizik za one nadarene vidovitošću. Ljudskom umu zapravo nije bilo namenjeno da vrtoglavom brzinom bude šiban unapred i unazad po velikom auto-putu vremena, jer je usled toga mogao da se otkaçi od svog sidrišta i da počne nasumice da gleda u prošlost i budućnost, a tek povremeno u sadašnjost. Babusija Dismas bila je vremenski neusredsređena. To je značilo da bi vas, ako biste s njom razgovarali u avgustu, verovatno slušala u martu. Najprikladnije je bilo da joj nešto kažete sada i da se nadate da će njen um to da uhvati prilikom svog sledećeg navraćanja u sadašnji trenutak.

Baka je izvela ogled u obliku mahanja rukama ispred odsutnih očiju Babusije Dismas.

„Opet je otišla“, rekla je.

„Elem, ako Magrat ne može, tu je Mili Hopgud, s one strane Režnjevog puta“, reče Kuma Brevis. „Ona je marljiva devojka. I podsećam vas da je njena zrikavost gora od Magratine.“

„Ništa to ne smeta. Zrikavost veštici dobro pristaje“, reče Baka Vedervaks.

„Ali moraš da umeš da je koristiš“, reče Kuma Brevis. „I stara Gerti Simons je bila zrikava, pa je opet stalno slala zle čini na vrh sopstvenog nosa. Ne smemo da dopustimo da ljudi pomisle kako će veštica, ako je razljutiš, da kune i mrmlja tako da joj otpadne nos.“

Sve su ponovo zurile u vatru.

„Pretpostavljam da Desiderata nije sama imenovala svoju naslednicu?“, rekla je Kuma Brevis.

„To ne ide“, rekla je Baka Vedervaks. „To se tako ne radi u ovim krajevima.“

„Da, ali Desiderata nije provela puno vremena u ovim krajevima. Takav joj je bio posao. Uvek je putovala u inostranstvo.“

„Izem ti inostranstvo“, rekla je Baka Vedervaks.

„Bila si u Ank-Morporku“, rekla je Nana blago. „To ti je inostranstvo.“

„Ne, nije. To je samo poduže skretanje s puta. Nije to isto što i inostranstvo. Inostranstvo je gde ti u lice brbljaju neznaožički jezik i jedu inostranu balegu i klanjaju se, znate, *objektima*“, rekla je Baka, ambasador dobre volje. „Inostranstvo može da ti se prikrade, ako nisi pažljiv. Uh“, rekla je sasušeno, „umela je da donosi koješta iz inostranstva.“

„Meni je jednom donela lep plavo-beli tanjir“, rekla je Nana Og.

„U tome je i stvar“, rekla je Kuma Brevis. „Bolje nek neko ode i postara se za njenu kolibu. Bilo je tamo mnogo dobrih

stvari. Grozno je i pomisliti da bi neki lopov mogao da upadne i napravi premetačinu.“

„Ne mogu da zamislim lopova koji bi obio veštičju...“, počela je Baka, pa se naglo zaustavila.

„Da“, rekla je krotko. „Dobra ideja. Odmah ću da se pobrinem.“

„Ne, ja ću“, rekla je Nana Og, koja je takođe stigla da smisli štogod. „Baš mi je usput prema kući. Nema problema.“

„Ne, bolje će ti biti da se ranije vratiš kući“, rekla je Baka. „Ne zamaraj se. Neće mi biti teško.“

„Ma, uopšte mi neće biti teško“, rekla je Nana.

„Nema smisla da se zamaraš u svojim godinama“, rekla je Baka Vedervaks.

Gledale su se netremice.

„Zaista ne razumem šta je toliko bitno“, rekla je Kuma Brevis. „Možete i zajedno da pođete, umesto što se svađate.“

„Sutra sam nešto zauzeta“, reče Baka. „Je l' može posle ručka?“

„Može“, reče Nana Og. „Naći ćemo se kod njene kolibe. Odmah posle ručka.“

„Imali smo to nekad, ali je ono što se odšrafljuje otpalo i izgubilo se“, rekla je Babusija Dismas.

Lovokradica Hurker je ubacio poslednju lopatu zemlje u rupu. Osećao je da treba da kaže nekoliko reči.

„Pa, to bi onda bilo to“, rekao je.

Ona je definitivno bila jedna od boljih veštica, mislio je, dok se vraćao u kolibu po sumračnom ciku zore. Neke druge – koje su, naravno, bile divna ljudska bića, dodao je za sebe žurno: nema boljih žena među onima za koje se nadate da ćete

ih izbeći – bile su malo previše nadmoćne. Gospođa Holou je umela da sasluša.

Na kuhinjskom stolu bio je dugačak paket, hrpica novčića i koverat.

Otvorio je koverat, mada nije bio adresiran na njega.

Unutra je bio manji koverat – i poruka.

U poruci je pisalo: „Gledam te, Alberte Hurkeru. Da si odneo paket i koverat a ako gvirneš unutra ne što strašno će date snadže. Kao profesional Suđa Ja nesmem da kunem ali Predviđam daće date ćapi besna vućica i noga da ti ozeleni i razngjecavi i otpada, da nepitaš kako znam a i nemoš jerbo, sam mrtva. Sve najbolje, Desiderata.“

Uzeo je paket zatvorenih očiju.

Svetlost putuje sporo po ogromnom disksvetskom polju magije, što se samim tim odnosi i na vreme. Kako bi Nana Og rekla: kad je u Genui vreme za čaj, ovde je utorak...

U Genui je zapravo bila zora. Lilit je sedela u svojoj kuli, koristila ogledalo i slala svoju sliku da bi pregledala svet. Bila je u potrazi.

Gde god je bilo iskre na grebenu talasa, gde god je bilo krpiće snega, gde god je bilo odraza ili ogledala, Lilit je mogla da vidi. Nije joj bilo potrebno magično ogledalo. Svako ogledalo je dovoljno dobro ako znate kako da ga koristite. A Lilit, koja je pucketala od moći milion slika, znala je to sasvim dobro.

Opsedalo ju je samo jedno podozrenje. Po svoj prilici, Desiderata se otarasila *onoga*. Njen soj je bio takav. Savestan. I najverovatnije je to dala onoj glupoj devojci s vodnjikavim očima koja je ponekad navraćala u kolibu, onoj s jeftinim nakitom i neukusnom odećom. Izgledala je baš tipično.

Ali Lilit je želela da se uveri. Ne bi dospela tu gde je danas da se nije uveravala.

Lilitino lice pojavilo se u lokvicama i oknima širom Lenkra i potom nastavilo dalje...

A sada je u Lenkru bila zora. Jesenje magle valjale su se šumom.

Baka Vedervaks je odgurnula vrata kolibe. Nisu bila zaključana. Jedinog gosta kog je Desiderata očekivala katanci nisu mogli da zadrže.

„Dala je da je sahrane tamo iza“, reče glas iza nje. Bila je to Nana Og.

Baka je razmatrala svoj sledeći potez. Ako bi ukazala da je Nana namerno došla ranije, ne bi li sama pretražila kolibu, pokrenulo bi se pitanje njenog sopstvenog prisustva. Na njega bi svakako umela da odgovori ako joj se pruži dovoljno vremena. U celini uzev, verovatno je najbolje da se pravi luda.

„Ah“, rekla je klimnuvši glavom. „Uvek uredna – to je bila Desiderata.“

„Pa, takav joj je bio posao“, rekla je Nana Og, koja se progurala pored Bake i počela radoznalo da pilji u predmete po sobi. „Moraš da vodiš računa gde ti je šta ako se baviš njenim poslom. Sunce ti žarko, kolika je ono mačketina.“

„To je lav“, rekla je Baka Vedervaks, pogledavši u napunjenu glavu nad kaminom.

„Šta je da je, mora da se zabilo u zid paklenom brzinom“, reče Nana Og.

„Neko ga je ubio“, rekla je Baka Vedervaks razgledajući sobu.

„Tako sam i mislila“, reče Nana. „Da je meni nešto takvo progrizlo zid, zviznula bi' ga žaračem.“

Naravno, ne postoji tipična veštičja koliba, ali ako postoji netipična veštičja koliba, ovo je svakako bila ta. Zidovi su, osim različitim staklenookim životinjskim glavama, bili prekriveni i policama za knjige i akvarelima. U stalku za kišobrane bilo je koplje. Na kredencu su, umesto nešto uobičajenije grnčarije i keramike, bili mesingani lonci i fin plavi porcelan stranog izgleda. Nigde nije bilo sušenog bilja, ali je bilo tušta i tma knjiga, većinom ispunjenih Desideratinim urednim, sitnim rukopisom. Ceo sto bio je prekriven nečim što je ličilo na pedantno iscrtane mape.

Baka Vedervaks nije volela mape. Instinktivno je osećala da one potcenjuju pejzaž.

„Pa baš se mnogo šetala“, reče Nana Og, uzimajući izrezbarenu lepezu od slonovače i flertujući koketno.*

„Bilo joj je lako“, rekla je Baka i otvorila nekoliko fioka. Prevukla je prste po polici nad kaminom i kritički ih pogledala.

„Mogla je baš da odvoji vremena i da prođe pajalicom okolo“, reče ona neodređeno. „Ja ne bih otišla da umrem i ostavila svoju kuću u ovakvom stanju.“

„Pitam se gde je ostavila... znaš... *ono*“, reče Nana otvarajući vrata stojećeg sata i zavirujući unutra.

„Sram da te bude, Gita Og“, reče Baka. „Nismo došle da bismo tražile *to*.“

„Naravno da nismo. Samo sam se pitala...“ Nana Og je pokušala da se propne na prste, ne bi li kradomice pogledala na vrh kredenca.

„Gita! Stidi se! Idi i napravi nam čaj.“

„Oh, u redu.“

* Nana Og nije znala šta je koketa, premda bi se verovatno usudila da pogađa.

Nana Og je mrmljajući nestala u perionici. Nakon nekoliko sekundi odande je doprlo škripanje pumpe za vodu.

Baka Vedervaks je strugnula do stolice i hitro prepipala jastučić.

Iz susedne sobe začulo se kloparanje. Brzo se uspravila.

„Mislim da nije ni pod sudoperom“, viknula je.

Odgovor Nane Og bio je nečujan.

Baka je sačekala trenutak, a onda brzo odmilela ka velikom dimnjaku. Pružila je ruku unutra i oprezno ispipala.

„Tražiš nešto, Esmi?“, rekla je Nana Og iza nje.

„Ovde je grozna čađ“, rekla je Baka, brzo se ispravivši. „Grozna je čađ ovde.“

„Znači, *ono* nije tu?“, reče Nana Og ljupko.

„Ne znam o čemu govoriš.“

„Ne moraš da se pretvaraš. Svi znaju da je morala to da ima“, rekla je Nana Og. „Ide uz posao. To praktično i *jeste* posao.“

„Pa... htela sam samo da ga pogledam“, priznala je Baka. „Da ga malo držim. Ne da ga *upotrebim*. Ne bi me naterala da upotrebim tu stvar. Nisam je ni videla više od jedanput ili dvaput. Danas i' više nema tol'ko.“

Nana Og je klimnula glavom. „Nema drveta za izradu“, rekla je.

„Da nije sahranjena s tim, šta misliš?“

„Ne bi' rekla. Niko ne želi da bude sahranjen s tim. Takva stvar nosi određenu odgovornost. U svakom slučaju, ne bi ostalo sahranjeno. Takva stvar želi da bude korišćena. Sve vreme bi ti zveketala po kovčegu. Znaš već kakva su nezgodacija.“

Malo se opustila. „Idem da sredim čaj“, rekla je. „Ti zapali vatru.“

Odsutno se vratila u perionicu.

Baka Vedervaks je prepipala policu nad kaminom u potrazi za šibicama, pa je shvatila da ih nema. Desiderata je uvek

imala isuviše posla da se po kući ne bi oslanjala na magiju. Čak se i njeno rublje pralo samo.

Baka nije odobravala primenu magije u domaćinstvu, ali je bila iznervirana. Takođe je želela svoj čaj.

Ubacila je nekoliko cepanica u kamin i zurila u njih dok nisu počele da gore od čistog stida.

Onda je uočila zastrto ogledalo.

„Prekrila ga?“, promrmljala je. „Nisam znala da se stara Desiderata plašila gromova.“

Strgla je krpu.

Gledala je netremice.

Malo je ljudi na svetu moglo tako da vlada sobom kao Baka Vedervaks. Njena samokontrola bila je čvrsta poput šipke livenog gvožđa. I podjednako gipka.

Smrskala je ogledalo.

Lilit je sedela uštogljeno poput pritke u svojoj kuli ogledala.

Ona?

Lice je bilo drugačije, naravno. Starije. Prošlo je mnogo vremena. Ali oči se ne menjaju, a veštice uvek gledaju u oči.

Ona!

Magrat Garlik, veštica, takođe je stajala pred ogledalom. U njenom slučaju nije bilo nikakve magije. Ogledalo je još bilo u jednom komadu, ali je jedanput ili dvaput zamalo prestalo da bude.

Namrštila se na svoj odraz, a onda je konsultovala mali prospekt u jeftinom drvorezu, koji je prispeo prethodnog dana.

Nečujno je promrmljala nekoliko reči, ispravila se, ispružila ruke ispred sebe, energično ošinula vazduh i rekla: „HAA-AAAiiiiieeeeeeeeh! Hm.“

Magrat bi sama prva priznala da ima otvoren um. Bio je otvoren poput polja, otvoren poput neba. Nijedan um ne bi mogao da bude otvoreniji bez posebnih hirurških pomagala. A ona je uvek čekala da ga nešto ispuni.

Trenutno ga je ispunjavala potraga za unutrašnjim mirom i kosmičkom harmonijom i istinskom suštinom Bića.

Kad ljudi kažu „pala mi je ideja na pamet“, to nije samo metafora. Sirove inspiracije, male čestice samostalnih misli sve vreme pljušte svemirom. Glave poput Magratine privlače ih kao što vodu privlači rupa u pustinji.

Pretpostavljala je da je koren svega u tome što njena majka nije obraćala pažnju na pravopis. Brižan roditelj bi ispravno napisao Margaret. A mogla je da bude i Pegi ili Megi – sve velika, robusna imena, puna pouzdanosti. Niste mogli da napravite bogzna šta s „Magrat“. Zvučalo je kao nešto što živi u rupi pokraj reke i stalno biva izbacivano poplavama.

Razmišljala je da promeni ime, ali duboko u srcu znala je da time neće ništa da postigne. Čak i ako bi spolja postala Kloe ili Izobel, iznutra bi i dalje bila Magrat. Ali bi vredelo pokušati. Bilo bi lepo kad ne bi bila Magrat, makar na nekoliko sati.

Upravo ovakve misli pokreću ljude na put ka Pronalaženju Sebe. A jedna od najranijih Magratinih spoznaja bila je da ko god Pronalazi Sebe, ne treba o tome da govori Baki Vedervaks, koja je mislila da je emancipacija žena zapravo ženska tegoba o kojoj ne treba da se priča pred muškarcima.

Nana Og je bila saosećajnija, ali je, po Magratinom mišljenju, bila sklona da govori dvosmislice, mada su u slučaju Nane Og to uglavnom bile sočne jednosmislice, kojima se ponosila.

Ukratko, Magrat je izgubila svaku nadu da će ikad da nauči bilo šta od svojih nadređenih veštica i svoju mrežu je razapinjala napolje. Daleko napolje. Onoliko daleko koliko je polje to dopuštalo.

Čudna stvar u vezi sa odlučnim tragaocima za mudrošću jeste što, gde god se zadese, uvek tragaju za mudrošću koja je veoma daleko. Mudrost je jedna od onih stvari koje izgledaju sve veće što su dalje.*

Trenutno je Magrat pronalazila sebe po Stazi Škorpiona, koja je nudila kosmičku harmoniju, unutrašnje jedinstvo i mogućnost da se napadačev bubreg izbije kroz njegove uši. Naručila je knjižicu.

Bilo je izvesnih problema. Adresa autora, velikog majstora Lobsanga Diblera, bila je u Ank-Morporku. To baš i nije ličilo na sedište kosmičke mudrosti. Takođe, na više mesta bilo je navedeno da Metod ne treba da se koristi za agresiju, već samo za kosmičku mudrost, ali je to uputstvo bilo odštampano sitnim slovima između poletnih crteža ljudi koji su se udarali mlatilicama za pirinač i vikali: „Hai!“ Kasnije ste mogli da naučite i kako da šakom prelomite ciglu napola i kako da hodate po užarenom ugljevlju i ostale kosmičke stvari.

Magrat je mislila da je Nindža baš lepo ime za devojkicu. Ponovo se ogledala, podbočena.

* Eto, na primer, Metod gđe Kosmopolit, vrlo popularan među mladim svetom koji živi u skrivenim dolinama iznad granice snega na visokim Ramtopima. Prezirući kazivanja svojih starijih, koji nose odeću boje šafrana i obrću molitvene točkiće, mladež bi povremeno odlazila čak u ulicu Kvirm br. 3, u ravnom i maglovitom Ank-Morporku, ne bi li našla mudrost pored nogu gđe Marijete Kosmopolit, švalje. Niko ne zna razlog ovome, mimo već pomenute privučenosti udaljenom mudrošću, jer oni ne razumeju ni reč od onoga što im ona govori ili, češće, viče. Mnogi mladi ćelavi monasi vratili bi se u svoju visoku utvrdu kako bi meditirali o čudnoj mantri kojom su blagosiljani, recimo: „Sikter, ti!“ i „Vidim li još samo *jednom* nekog od vas malih naranđastih đavola kako gvirite, ima da vas izdevetam, jasno?“ Čak su na osnovu svojih iskustava razvili i poseban oblik borilačke veštine, gde jedan na drugog nerazumljivo viču, a onda protivnika udaraju metlom.

Neko je pokucao na vrata. Magrat je otišla i otvorila ih.
„Hai?“, rekla je.

Lovokradica Hurker ustuknuo je jedan korak. Već je bio prilično uzdrman. Besna vučica ga je gonila dobar deo puta kroz šumu.

„Hm“, rekao je. Nagnuo se napred, a njegov šok pretvorio se u zabrinutost. „Jeste li povredili glavu, gospojice?“

Pogledala ga je ne shvatajući. Onda joj se razdanilo. Podigla je ruku i skinula s glave povez dezeniran hrizantemama, bez kojeg je praktično nemoguće tragati za kosmičkom mudrošću posredstvom uvrtanja protivnikovih laktova za 360 stepeni.

„Ne“, rekla je. „Šta želite?“

„Ima paket za vas“, reče Hurker i pokazao ga.

Bio je dug oko pola metra i vrlo tanak.

„Ima i pismo“, rekao je Hurker uslužno. Muvao se okolo dok ga je otvarala i pokušao je da ga pročita preko njenog ramena.

„Ovo je privatno“, rekla je Magrat.

„Je l' jeste?“, reče Hurker prijatnim tonom.

„Jeste!“

„Rekoše da će cvonjka da dobijem za isporuku“, kazao je lovokradica. Magrat je našla novčić u svojoj tašni.

„Od novca se iskivaju lanci koji podjarmljuju radničku klasu“, upozorila ga je pružajući novčić. Hurker, koji nikad u životu svome nije za sebe pomislio da je radnička klasa, ali je uvek bio spreman da sasluša bilo koju količinu trabunjanja u zamenu za cvonjak, nedužno je klimnuo glavom.

„I nadam se da će glava da vam se oporavi, gospojice“, rekao je.

Kad je Magrat ostala sama u svojoj kuhinji-to-jest-vežbaonici, odmotala je paket. U njemu je bila tanka bela prtika.

Ponovo je pogledala poruku. Pisalo je: „Ni kad ni sam imala vreme da Obućim zamenjivačicu pa će za to ti da budeš. Mora da ideš u grad Genua. Ja bi tamo išla al samo nemožem jerbo, sam umrla. Ela Subota NEMA da se udaje za princ. PS Ovo je važnost.“

Pogledala je svoj odraz u ogledalu.

Pogledala je ponovo u poruku.

„PSPS One 2 Matore Kvočke ima da neidu s tebe, tako da im rekneš, samo će svega da Ukvare.“

Bilo je još.

„PSPSPS Tujtamo oče malkice da se vraća u bundevu, al će da ukopčaš kako ide nizačas.“

Magrat je ponovo gledala u ogledalo. A onda u štapić.

U jednom trenutku život je jednostavan, a u sledećem je već prekrčan komplikacijama.

„Majčice“, rekla je. „Postala sam suđaja!“

Baka Vedervaks je još stajala i gledala u ludački preplet krhotina kad je Nana Og utrčala.

„Esmi Vedervaks, šta si učinila? To je zla sreća, to je... Esmi?“

„Ona? Ona?“

„Je l' ti dobro?“

Baka Vedervaks je načas snažno zažmurila, a onda je protresla glavom kao da želi da odagna nezamislivu misao.

„Šta?“

„Sva si prebledela. Nikad te ranije nisam videla tako bledu.“

Baka je pažljivo uklonila komad stakla sa šešira.

„Pa... sve je bilo iznenada, staklo se izlomilo...“, mrmljala je.

Nana je pogledala ruku Bake Vedervaks. Krvarila je. Onda je pogledala u lice Bake Vedervaks i odlučila da nikad neće priznati da je pogledala ruku Bake Vedervaks.